

Podstawy filozofii

Karta opisu przedmiotu

Informacje podstawowe

Kierunek studiów Socjologia	Cykl dydaktyczny 2026/2027	
Specjalność -	Kod przedmiotu HSOCS.II.02564.26	
Jednostka organizacyjna Wydział Humanistyczny	Języki wykładowe polski	
Poziom kształcenia Studia licencjackie I stopnia	Obligatoryjność Obowiązkowy	
Forma studiów Stacjonarne	Blok zajęciowy Przedmioty ogólne	
Profil studiów Ogólnoakademicki	Przedmiot powiązany z badaniami naukowymi Tak	
Koordynator przedmiotu	Jakub Gomułka	
Prowadzący zajęcia	Jakub Gomułka, Fryderyk Kwiatkowski	
Okres Semestr 1	Forma zaliczenia Egzamin	Liczba punktów ECTS 6
	Forma prowadzenia i godziny zajęć Wykład: 30 Ćwiczenia audytoryjne: 30	

Cele kształcenia dla przedmiotu

C1	Zaznajomienie studentów z szerokim wachlarzem zagadnień filozoficznych – poruszanych przede wszystkim w obszarze kultury europejskiej – w perspektywie problemowej.
C2	Wykształcenie zdolności analizy tekstu filozoficznego.

Efekty uczenia się dla przedmiotu

Kod	Efekty w zakresie	Kierunkowe efekty uczenia się	Metody weryfikacji
Wiedzy - Student zna i rozumie:			
W1	Ma podstawową wiedzę z historii filozofii.	SOC1A_W02	Aktywność na zajęciach, Kolokwium, Egzamin
Umiejętności - Student potrafi:			
U1	Poprawnie stosuje terminologię z filozofii i nauk o kulturze i społeczeństwie.	SOC1A_U01	Aktywność na zajęciach, Kolokwium, Egzamin
U2	Posiada umiejętność analizy filozoficznej rozmaitych zjawisk kulturowych i społecznych.	SOC1A_U01	Aktywność na zajęciach, Kolokwium, Egzamin
Kompetencji społecznych - Student jest gotów do:			
K1	Potrafi przedstawić argumentację filozoficzną najważniejszych sporów kulturowych, które miały miejsce w historii.	SOC1A_K04	Aktywność na zajęciach

Treści programowe zapewniające uzyskanie efektów uczenia się dla modułu zajęć

Prezentacja centralnych kategorii z ontologii, epistemologii i aksjologii oraz prezentacja sporów o naturę bytu, poznania, wiedzy i wartości.

Nakład pracy studenta

Rodzaje zajęć studenta	Średnia liczba godzin* przeznaczonych na zrealizowane aktywności
Wykład	30
Ćwiczenia audytoryjne	30
Przygotowanie do zajęć	60
Samodzielne studiowanie tematyki zajęć	30
Egzamin lub kolokwium zaliczeniowe	2
Dodatkowe godziny kontaktowe	4
Łączny nakład pracy studenta	Liczba godzin 156
Liczba godzin kontaktowych	Liczba godzin 60

* godzina (lekcyjna) oznacza 45 minut

Treści programowe

Lp.	Treści programowe	Efekty uczenia się dla przedmiotu	Formy prowadzenia zajęć
1.	<p>Program ćwiczeń:</p> <p>M. Geier, Gra językowa filozofów. Od Parmenidesa do Wittgensteina, Aletheia, Warszawa 2000, rozdz. I: "Początek, czyli nie mogę się rozeznaczyć", s. 11-30.</p> <p>A. Gawroński, Rewolucja lingwistyczna presokratyków, w: tenże, Wizja i argumentacja w filozofii. Od lektury Homera do teorii metatekstu, Znak, Kraków 2011, s. 67-81.</p> <p>Platon, Państwo, fragmenty ksiąg VI i VII.</p> <p>Anzelm z Canterbury, Proslogion, rozdz. 2-4; Tomasz z Akwinu, Summa teologiczna, kwestia 2.</p> <p>Kartezjusz, Medytacje o pierwszej filozofii, Medytacja I i II.</p> <p>J. Locke, O tożsamości i różnicy, w: tegoż: Rozważania dotyczące rozumu. ludzkiego, t. 1, ks. II, Warszawa 1955, ks. roz. XXVII.</p> <p>I. Kant, Prolegomena do wszelkiej przyszłej metafizyki, która może wystąpić jako nauka, §§1-13.</p> <p>J.S. Mill, O wolności, w: tegoż, Utylitaryzm. O wolności, Warszawa: PWN, 2005.</p> <p>A. Schopenhauer, Świat jako wola i przedstawienie (początek II księgi, o woli)</p> <p>F. Nietzsche, Wiedza radosna (§§108-151).</p> <p>L. Wittgenstein, Wykład o etyce.</p> <p>M. Buber, Pradystans i relacja, w: tenże, Ja i Ty. Wybór pism filozoficznych, PAX, Warszawa 1992, s. 126-137.</p> <p>T. Kuhn, Struktura rewolucji naukowej (fragment).</p> <p>S. Žižek, Kłopoty w raju. Od końca historii do końca kapitalizmu, Czarna Owca, Warszawa 2021 (fragment).</p> <p>S. Lem, Dzienniki gwiazdowe, Podróż 21.</p>	W1, U1, U2, K1	Ćwiczenia audytoryjne

Lp.	Treści programowe	Efekty uczenia się dla przedmiotu	Formy prowadzenia zajęć
2.	<ol style="list-style-type: none"> 1. "Czym jest filozofia?" jako pytanie filozoficzne <ol style="list-style-type: none"> 1. Definicje filozofii 2. Miejsce filozofii w obszarze aktywności ludzkich 3. Czy filozofia jest nauką 4. Jaki jest cel filozofii 2. Racjonalne badanie rzeczywistości / problem interpretacji <ol style="list-style-type: none"> 1. Przejście od mitu do badań racjonalnych 2. Czym właściwie są "badania racjonalne" 3. Doniosłość pisma (kultura oralna a kultura piśmienna) 4. Ograniczenia interpretacji 5. Hermeneutyka, "zlewianie się horyzontów" 3. Niematerialna podstawa rzeczywistości <ol style="list-style-type: none"> 1. Rafinacja idei pierwszej zasady (szkoła eleacka) 2. Platonizm: metafizyka jako cień gramatyki? 3. Specyficzne rodzaje poznania pozazmysłowego (intuicja) 4. Metafizyka niematerialnych zasad 4. Bóg w filozofii <ol style="list-style-type: none"> 1. Pozareligijne źródła filozoficznej myśli o Bogu (Arystoteles, Platon, Plotyn) 2. Teologia chrześcijańska jako reakcja na filozofię 3. Miejsce filozofii z perspektywy teologii 4. Dowody na istnienie Boga 5. Sceptycyzm i rozumowanie Pascala 6. Problem poznania Boga (apofatyka) 7. Kryptoteologie 8. Problem zła i ateizm 5. Umysł i problem poznania <ol style="list-style-type: none"> 1. Umysł kosmiczny w filozofii starożytnej i średniowiecznej 2. Kartezjański zwrot: umysł jednostkowy 3. Problem solipsyzmu i próby jego rozwiązania 4. Problem umysł-ciało i próby jego rozwiązania 5. Jak poznajemy inne umysły 6. Krytyka kartezjanizmu 6. Czy istnieje poznanie pewne? <ol style="list-style-type: none"> 1. Empiryzm i racjonalizm we wczesnym Oświeceniu 2. Sceptyczny problem Hume'a 3. Kantowskie rozwiązanie sceptycznego problemu Hume'a: wiedza a priori 4. Empiryzm w XX wieku: minima sensibilia 5. Realizm bezpośredni Putnama 7. Podziały filozofii według podziałów kulturowych i narodowych <ol style="list-style-type: none"> 1. Specyfika filozofii brytyjskiej (od późnego średniowiecza) 2. Francuska filozofia krytyczna od Oświecenia po współczesność 3. Systematyczna filozofia niemiecka 4. Koncepcja narodu jako idea filozoficzna 5. Filozofie nieeuropejskie 6. Jedność filozofii ponad podziałami 8. Filozofia człowieka i egzystencji ludzkiej <ol style="list-style-type: none"> 1. Wizje człowieka związanego ze wspólnotą (starożytność) 2. Chrześcijaństwo i dowartościowanie indywidualizmu jednostki 3. Człowiek jako projekt i jako zadanie dla siebie samego (Pico della Mirandola, Heidegger, Sartre) 4. Człowiek w relacjach międzyludzkich (filozofia dialogu) 5. Sens życia 9. Filozofia społeczna i chęć zmiany rzeczywistości <ol style="list-style-type: none"> 1. Platońska wizja państwa i próby jej realizacji 2. Utopie jako projekty społeczne 3. Francuska filozofia krytyczna 4. Marks i aktywna rola filozofa 5. Filozofie emancypacji (kobiet, ludności niebiałej, osób nieheteronormatywnych i nieneuronormatywnych) 10. Czym jest i jak działa nauka <ol style="list-style-type: none"> 1. Rewolucje w nauce i próby ich zrozumienia 2. Czym właściwie są teorie naukowe 3. Prawda w nauce 4. Czy nauka ma dostęp do rzeczywistości "samej w sobie" 5. Społeczne uwarunkowania badań naukowych 11. Matematyka i logika <ol style="list-style-type: none"> 1. Apodyktyczność matematyki 2. Nadmiarowość matematyki względem obszaru jej zastosowań 3. Czy nieskończoność to liczba 4. Relacja między matematyką a logiką (logiczacja matematyki, matematyzacja logiki) 5. Niezależność logiki od psychologii 6. Czy istnieją "byty logiczne" 12. Filozofia języka <ol style="list-style-type: none"> 1. Co to jest znaczenie (Sinn i Bedeutung Fregego) 2. Język jako środek komunikacji contra język jako narzędzie myślenia i poznania 3. Język jako langue i język jako parole (de Saussure) 4. Czy istnieje język myśli (Fodor) 5. Gry językowe i formy życia (Wittgenstein) 13. Etyka i metaetyka <ol style="list-style-type: none"> 1. Eudajmonizm, czyli filozofia życia szczęśliwego 2. Cnoty, wartości, obowiązki 3. Etyka pragmatyczna 4. Problem skonfliktowanych systemów etycznych 14. Filozofia przyszłości <ol style="list-style-type: none"> 1. Filozofia sztucznej inteligencji 2. Transhumanizm i posthumanizm 3. Etyka podróży międzyplanetarnych 15. Filozofia absurdu <ol style="list-style-type: none"> 1. Tezy Gorgiasza 2. Doświadczenie absurdu a doświadczenie zła 3. Śmierć jako koniec świata 	W1, U1, U2, K1	Wykład

Informacje rozszerzone

Metody i techniki kształcenia :

Dyskusja, Praca z materiałem źródłowym, Wykład

Rodzaj zajęć	Metody zaliczenia	Warunki zaliczenia przedmiotu
Wykład	Aktywność na zajęciach, Kolokwium, Egzamin	Zdanie egzaminu na pozytywną ocenę
Ćwiczenia audytoryjne	Aktywność na zajęciach, Kolokwium, Egzamin	

Dodatkowy opis

W przypadku sprawozdań z tekstów na ćwiczenia obowiązuje poziom „Brak AI” zgodnie ze „Skalą wykorzystania AI w edukacji akademickiej dla AGH”:

https://www.agh.edu.pl/home/ckim/aktualnosci_i_wydarzenia/2025/0204/Skala_wykorzystania_AI_w_educacji_akademickiej.pdf.

Oznacza to, że wszystkie prace powinny być przygotowywane samodzielnie, bez wsparcia narzędzi sztucznej inteligencji. Celem jest rozwijanie umiejętności analizy i syntezy tekstu, krytycznego myślenia oraz formułowania własnych myśli.

Warunki i sposób zaliczenia poszczególnych form zajęć, w tym zasady zaliczeń poprawkowych, a także warunki dopuszczenia do egzaminu

Zasady zaliczenia ćwiczeń: zaliczenie co najmniej 12 zajęć w semestrze

Aby przystąpić do egzaminu trzeba najpierw otrzymać zaliczenie ćwiczeń. Osoby, które nie otrzymają zaliczenia do końca semestru mogą je uzyskać w sesji poprawkowej i przystąpić do egzaminu. Można podchodzić do egzaminu 3 razy: pierwszy termin jest w sesji podstawowej, dwa następne w sesji poprawkowej. We wszystkich terminach forma egzaminu jest identyczna.

Sposób obliczania oceny końcowej

W przypadku ćwiczeń bazowa ocena to 5,0. Każda nieobecność bądź niedostarczenie analizy powyżej 3 zajęć w semestrze będzie skutkować obniżeniem tej oceny o 0,5 punktu. Utrzymanie oceny 5,0 do końca semestru zwalnia z pisania kolokwium zaliczeniowego, a więc kolokwium piszą tylko osoby, które były obecne na mniej niż 12 zajęciach w semestrze lub oddały mniej niż 12 analiz i nie skorzystały z możliwości odrobienia tych braków w trakcie konsultacji. Dla tych osób ocena z kolokwium jest ostateczną oceną z ćwiczeń. Kolokwium składa się z 3 pytań opisowych ściśle związanych z omawianymi w trakcie ćwiczeń tekstami. Ocena z wykładu jest jednocześnie oceną końcową. Podstawą do jej uzyskania jest egzamin ustny składający się z 3 pytań z listy zagadnień dostarczonych przez wykładowcę pod koniec semestru, pokrywających się z treściami wykładów.

Sposób i tryb wyrównywania zaległości powstałych wskutek nieobecności studenta na zajęciach

Odrobienie nieobecności bądź braku pisemnej analizy będzie możliwe w trakcie konsultacji w formie rozmowy na temat danego tekstu

Wymagania wstępne i dodatkowe

Ogólna znajomość historii kultury uzyskana w nauki licealnej.

Zasady udziału w poszczególnych zajęciach, ze wskazaniem, czy obecność studenta na zajęciach jest obowiązkowa

Obecność na wykładzie jest nieobowiązkowa. Obecność na ćwiczeniach jest obowiązkowa i każda nieobecność ponad dopuszczalne 3 w semestrze musi zostać indywidualnie odrobiona. W przeciwnym wypadku skutkuje obniżeniem oceny o 0,5 punktu. Ponadto na początku każdego zajęcia studenci zobowiązani są dostarczyć krótkie (od 200 do 500 słów) indywidualne analizy zadanego na te zajęcia tekstu. Niedostarczenie analizy ma taki skutek jak nieobecność.

Literatura

Obowiązkowa

1. Platon, Państwo, księga X.
2. Kartezjusz, Medytacje o pierwszej filozofii, medytacja I i II.

Dodatkowa

1. B. Russell, Problemy filozofii, PWN: Warszawa 2004

Badania i publikacje

Publikacje

1. Rachunek: filozofia nauk formalnych i jej związek z koncepcją podmiotu we wczesnym i średnim okresie twórczości Ludwiga Wittgensteina, WN UPJPII, Kraków 2016
2. Gramatyka wiary: dziedzictwo Wittgensteinowskiego fideizmu, IMJT, Kraków 2011
3. Okres fenomenologiczny w myśli Ludwiga Wittgensteina, "Semina Scientiarum" 1 (15), 2017, s. 8-36
4. Semantyka anzelmiańskiego Imienia Boga, "Kwartalnik Filozoficzny" 40 (3), 2012, s. 5-22
5. F. Kwiatkowski, „Eric Voegelin and Gnostic Hollywood: Cinematic Portrayals of the Immanentization of the Eschaton in 'Dark City' (1998) and 'Pleasantville' (1998)", 'Gnosis: Journal of Gnostic Studies', t. 5, nr 2, 2020, s. 220-242.
6. F. Kwiatkowski, „Problem wpływu teozofii Jakuba Böhmego na idealistyczny system Georga Wilhelma Fryderyka Hegla", 'Studia z Historii Filozofii', t. 7, nr 3, 2016, s. 55-71.
7. F. Kwiatkowski, „Czym są gnostyckie dystopie? Refleksja nad gnostycką wizją świata w badaniach nad dystopiami", w: K. Olkusz, K. M. Maj (red.), 'Narracje fantastyczne', Kraków: Ośrodek Badawczy Facta Ficta, 2017, s. 253-275.

Kierunkowe efekty uczenia się

Kod	Treść
SOC1A_K04	Podziela etyczne założenia prowadzenia badań socjologicznych i rzetelność publikacji ich efektów oraz przestrzega zasad etyki zawodowej i dba o jej przestrzeganie w miejscu pracy.
SOC1A_U01	Poprawnie stosuje poznaną terminologię z zakresu socjologii i pokrewnych nauk społecznych i humanistycznych.
SOC1A_W02	Ma podstawową wiedzę o naukach społecznych i humanistycznych oraz relacjach między nimi (ekonomia, psychologia, demografia filozofia, historia, logika, politologia, antropologia).